

F.B.KÖÇƏRLİ ADINA AZƏRBAYCAN RESPUBLİKA UŞAQ KİTABXANASI MÜSTƏQİLLİK İLLƏRİNDƏ

Azərbaycanda əhaliyə kitabxana xidməti sistemində uşaq kitabxanaları xüsusi yer tutur. Bu kitabxanalar təlim-tərbiyə və təhsil müəssisələri kimi yeniyetmələrin mütaliə mədəniyyətinin formalaşmasında əhəmiyyətli rol oynayırlar.

Hələ keçən əsrin 20-ci illərindən başlayaraq respublikamızda kitabxanaların qarşısında uşaqlara xidmət, onları kitabxana oxucuları sırasına cəlb etmək mühüm vəzifə kimi meydana çıxmış, müstəqil uşaq kitabxanaları şəbəkəsinin yaradılmasına başlanmışdır. 60-cı illərin əvvəllərində Azərbaycanda artıq 1 milyon nüsxədən artıq kitab fonduna malik 71 müstəqil uşaq kitabxanası var idi ki, bunlar da 110 min yeniyetməyə xidmət edirdi. Bundan əlavə uşaq oxucularına 200-ə qədər kütləvi kitabxanaların uşaq şöbələrində xidmət göstərilirdi.

1965-ci ildə Azərbaycanda F.B.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının təşkil edilməsi uşaqlara kitabxana-bibliografika xidmətinin təkmilləşməsi və daha da inkişaf etdirilməsi işində yeni mərhələnin başlanması oldu. Bu dövrdə Respublika Uşaq Kitabxanası ölkəmizin uşaq ədəbiyyatının dövlət kitabsaxlayıcısı, uşaqlara kitabxana xidmətinin informasiya və elmi-metodik mərkəzi kimi formalaşmağa başladı. Kitabxana tez bir müddət ərzində ölkə miqyasında uşaqların təhsil və tərbiyəsində, uşaq mütaliəsinin təşkilində, digər uşaq kitabxanalarının işinin əlaqələndirilməsində, onların metodik təminatında meydana çıxan problemlərin həllində uğurlu fəaliyyət göstərərək Azərbaycanda bu sahədə aparılan kitabxana-informasiya müəssisələrinə çevrildi. 70-80-ci illərdə kitabxananın həyata keçirdiyi metodik tədbirlər: metodik işləmələr, ezamiyyələr, konfrans, müşavirə və seminarlar, iş təcrübəsinin ümumiləşdirilməsi, müxtəlif uşaq oxucu qrupları üçün tərtib edilən bibliografik vəsaitlər respublikamızda uşaq kitabxanalarının fəaliyyətinin təkmilləşməsində olduqca əhəmiyyətli rol oynadı.

Bu dövrdə Mədəniyyət Nazirliyinin kitabxana şəbəkəsinin mərkəzləşdirilməsi prosesində Respublika Uşaq Kitabxanasının iştirakı rayon və şəhər MKS-lərində Mərkəzi Uşaq Kitabxanalarının rolu və yerinin hüquqi baxımdan müəyyənləşdirilməsində, onların iş üsullarının mərkəzləşmə prinsiplərinə uyğunlaşmasında uşaq oxucularına kitabxa-

na-informasiya xidmətinin yeni keyfiyyətinin meydana gəlməsinə səbəb oldu.

1990-cı illərdə Respublikamızda müharibə şəraitinin yaranması ciddi-siyasi və iqtisadi sarsıntılar uşaq kitabxanalarının və ilk növbədə Respublika Uşaq Kitabxanasının fəaliyyətində durğunluq meyllərinin yaranmasına səbəb olsa da kitabxana tez bir müddətdə bu çətinlikləri əsasən aradan qaldıraraq öz fəaliyyətini səmərəli şəkildə yenidən bərpa etməyə nail oldu.

1993-cü ildə ulu öndər Heydər Əliyevin xalqın tələbi ilə yenidən hakimiyyətə qayıtması sosial-iqtisadi, mədəni-mənəvi həyatımızın bütün sahələrində olduğu kimi, kitabxana işində də, o cümlədən F.B.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının da fəaliyyətində yeni, inkişaf mərhələsinin başlanğıcı oldu.

Keçid dövrünün çətinliklərinə baxmayaraq Respublika Uşaq Kitabxanasının davamlı olaraq maliyyələşdirilməsi nəticədə kitabxananın fondunun yenidən inkişafı, oxuculara xidmətin təkmilləşməsi, metodik fəaliyyətin genişlənməsi yeniyetmələrin kitabxana xidmətində mütərəqqi meyllərin tədricən formalaşmasına səbəb oldu.

Müstəqillik illərində Mədəniyyət Nazirliyinin respublika əhəmiyyətli sahəvi kitabxanası F.B.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası uşaqlara kitabxana xidmətini müstəqilliyin qarşısına qoyduğu vəzifələrə uyğun daha da təkmilləşdirilmiş, yeni iş forma və üsullardan istifadə edərək xidmət işinin keyfiyyətini yaxşılaşdırmağa müvəffəq olmuşdur.

Xalqımızın gələcəyi olan uşaqlara kitabxana xidmətinin təşkili sahəsində böyük təcrübəsi və xidmətləri olan F.B.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası da 90-cı illərin əvvəllərində bir çox çətinliklərlə üzlənmişdi. Bu çətinliklər hər şeydən əvvəl kitabxananın maliyyələşdirilməsində və maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsində özünü göstərirdi. Kitabxananın binasını və ştat vahidlərini saxlamaq işində böyük çətinliklər ortaya çıxmışdı. Kitabxana öz binasından məhrum olmaq təhlükəsi qarşısında qalmışdı. Gözü düşən bəzi işbazlar kitabxananın binasını almaq üçün ciddi-cəhd göstərsələr də respublikamızda ulu öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməsindən yaranmış ab-hava bu işin qarşısını aldı. Həmçinin Mədəniyyət Nazirliyi kitabxananın ştat vahidlərini saxlamağa müvəffəq oldu.

Hazırda kitabxanada 82 işçi vardır ki, bu da çox yüksək göstəricidir. Görülən tədbirlər kitabxananın kollektivinə öz gələcək işlərini müvəffəqiyyətlə davam etdirməyə imkan yaratdı. 1995-ci ildən başlayaraq kitabxananın maliyyələşdirilməsində dönüş əmələ gəldi. Kitabxanaya ayrılan vəsait ilbəil artırılmağa başladı. Artıq 90-cı illərin axırında

kitabxananın büdcəsi 83 milyon 141 manata çatdı. kitabxana fəaliyyətə başlayandan sonra onun binası əsaslı təmir edilməmişdi. Son zamanlarda kitabxananın binası müasir standartlara müvafiq əsaslı təmir edilmiş, yeni avadanlıqlarla təchiz edilmişdir. Ümumiyyətlə, təmir və avadanlıq üçün 10 milyon manat vəsait xərclənmişdir.

Böyük çətinliklə də olsa kitabxana son on ildə kitab fondunun komplektləşdirilməsi sahəsində mühüm göstəricilərə nail ola bilmişdir. Kitabxana fondu azalmamış, əksinə, yeni kitablarla zənginləşmişdir.

Hazırda kitabxana fondunda 300 min nüsxəyə yaxın kitab vardır. On il müddətində kitabxanaya 13844 nüsxə yeni kitab daxil edilmişdir.

Oxucuya xidmət işinin təşkilində kitabxananın fəaliyyətində böyük keyfiyyət dəyişiklikləri baş vermiş, kitab fondunun dövriyyəsi xeyli yüksəlmişdir. On ildə oxuculara 5 milyon nüsxə kitab verilmiş, bir oxucuya il ərzində verilən kitabların miqdarı yüksələrək 3 nüsxəyə çatmışdır. Oxucuların sayı da ilbəil artmışdır.

Müstəqillik illərində uşaqlara kitabxana-informasiya xidmətini daha da yaxşılaşdırmağı, yaşadığımız informasiya cəmiyyətinin tələblərinə cavab verməyi qarşısına məqsəd qoyan Respublika Uşaq Kitabxanasının kollektivi kitabxana işinin informasiyalaşdırılması və kitabxananın informasiya texnologiyası ilə təmin edilməsi sahəsində xeyli uğurlar qazanmağa müvəffəq olmuşdur. Hər şeydən əvvəl kitabxanaya xeyli miqdarda kompüter, elektron məlumat vasitələri, texniki avadanlıq alınmış və bu vasitələrin kitabxana işinə tətbiq edilməsi kitabxana işini qismən də olsa kompüterləşdirir. Kitabxananın ən böyük nailiyyətlərindən biri uşaqların istifadəsi üçün kompüter zallarının açılması olmuşdur. 2002-ci ildən kitabxanada təşkil edilən «INTERNET sinif» və «Biləyən» Multi-Media zalında uşaqlar INTERNET-dən istifadə etməklə, istədikləri materialları əldə etməklə, CD disklərindən istifadə etməyi də mənimsəmişlər.

Müstəqillik illərində kitabxana müharibə şəraiti ilə əlaqədar olaraq uşaqların hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinə xüsusi diqqət yetirmiş, bu mövzuda kitabların təbliği və bu mövzuda kütləvi işlərin təşkili ön plana çəkilmişdir. 10 il müddətində oxuculara hərbi vətənpərvərlik mövzusunda həsr edilmiş 51580 nüsxə kitab verilmiş və 12 mindən artıq kütləvi tədbir keçirilmişdir.

1990-2000-ci illərdə RUK-nın elmi metodik təminatı sahəsində apardığı əhəmiyyətli işini davam etdirmiş, dövrün tələblərinə uyğun yenilənən elmi-metodik tədbirlər həyata keçirmişdir. Uzun illərdən bəri uşaq kitabxanalarının işinin istiqamətləndirilməsində, oxuculara xidmət prosesinin təkmilləşdirilməsində, kitabxana işinin yeni forma və metodlarının meydana gəlib formalaşmasında mühüm elmi-praktik əhəmiyyətə

malik metodik təminat sistemini həyata keçirən kitabxana müasir şəraitlə əlaqədar öz işini yenidən qurmuş, zamanın tələbi olan demokratikləşmə prinsiplərindən geniş istifadə etmişdir. Kitabxananın apardığı metodik işlərin inzibati amillik metodlarından uzaqdaşmasına, daha çevik və tövsiyələr xarakterində olmasına üstünlük verilmişdir.

Beləliklə, respublikamız müstəqillik əldə etdikdən sonra F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının həyatında tamamilə yeni dövr başlanmış, kitabxananın maddi-texniki bazası möhkəmləndirilmiş, kitabxananın binası əsaslı təmir edilmiş, kitabxana işi demokratikləşdirilmiş, oxuculara xidmət işi keyfiyyətcə yaxşılaşdırılmışdır. Kitabxana xalqımızın gələcəyi olan uşaqların təmil-tərbiyəsində mühüm mədəniyyət mərkəzinə çevrilmişdir.

F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının fəaliyyətinin daha da təkmilləşdirilməsi, onun dünya standartlarına uyğunlaşdırılması yaxın gələcəkdə burada yeniyetmələrə kitabxana-informasiya xidmətinin elmi əsaslar üzərində qurmaq, ilk növbədə onun tam kompüterləşməsi məqsədilə xüsusi proqram hazırlayıb həyata keçirilməsini tələb edir.

Kitabxananın maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, informasiya ehtiyatlarının sistemli şəkildə inkişafı, müasir informasiya texnologiyası ilə tam təmin edilməsi, kitabxana üçün yeni, müasir tələblərə cavab verən binanın tikilməsi vacib vəzifə kimi qarşıda durur.

Kitabxananın dövlət tərəfindən müəyyənləşdirilməsinin ildən-ilə artırılması Respublika Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən daim diqqət mərkəzində olmuşdur.

Respublika Uşaq Kitabxanasının yüksək ixtisaslı, müasir informasiya texnologiyasını dərinlən mənimsəmiş, geniş siyasi mədəniyyətə, elmi biliklərə malik kadrlarla təmin edilməsi, yeniyetmələrə kitabxana-informasiya xidmətinin yüksəlməsində mühüm amil kimi qiymətləndirilir.

Bütün bunlar xalqımızın gələcəyi olan uşaqlara xidmət göstərməkdə mütərəqqi və tarixi əhəmiyyəti olan Respublika Uşaq Kitabxanasının fəaliyyətini yaxın gələcəkdə daha da təkmilləşdirmək üçün daha geniş imkanlar açar.

ƏDƏBİYYAT

1. *Kitabxana işi haqqında Azərbaycan respublikasının qanunu/Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya.-1999.-№1.-s.3-17*
2. *Xələfov A.A. Heylər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi.-B. Azərnaşr.-2006.312 s.*
3. *Xələfov A.A. Kitabxanaşünaslığa giriş. Dərslik. III hissə.-B.2003.- 314 s.*
4. *F.B.Köçərli adına Respublika Dövlət Kitabxanasının 1995-2005-ci illərə dair hesabatları*

Исмаилова Хаяла

РЕСПУБЛИКАНСКОЙ ДЕТСКОЙ БИБЛИОТЕКИ ИМ. Ф. КОЧАРЛИ В ГОДУ НЕ ЗАВИСИМОСТИ АЗЕРБАЙДЖАНА

РЕЗЮМЕ

В статье анализируется деятельность Республиканской Детской Библиотеки им. Ф.Б. Кочарли в году не зависимости Азербайджана, даны некоторые обобщения основных показателей библиотеки в 1995-2005-году. Статья содержит ряд рекомендаций по совершенствованию работы библиотеки с детьми в обозримом будущем.